

СЕКЦІЯ 4. СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ, ФІНАНСІВ ТА ЗВІТНОСТІ В УМОВАХ МІЖНАРОДНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

УДК 338.2

DOI 10.31521/978-617-7149-86-5-86

ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ АДАПТИВНИХ МЕХАНІЗМІВ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ ПІДПРИЄМНИЦТВОМ АГРОСФЕРИ

Банєва І.О., д-р екон. наук, професорка

Миколаївський національний аграрний університет

<https://orcid.org/0000-0001-9524-2974>

Гончаров Д.В., аспірант

Миколаївський національний аграрний університет

<https://orcid.org/0009-0003-8580-0583>

Анотація. Досліджено основні аспекти функціонування адаптивних механізмів управління, враховуючи специфічні особливості функціонування агросфери. Визначено сутність та чинники формування адаптивного управління підприємництвом агросфери.

Ключові слова: інноваційне підприємництво, адаптивне управління, агросфера, сталий розвиток, інновації.

Перед різноманітними природними, соціальними та економічними викликами та в епоху швидкої технологічної еволюції інноваційне підприємництво в агросфері потребує формування нових бізнес-моделей та адаптивного управління. Загалом адаптивне управління - це управлінський підхід, що передбачає постійне навчання та коригування дій на основі моніторингу результатів і змін у зовнішньому середовищі. При цьому основна мета адаптивного управління підвищити ефективність у складних, динамічних або невизначених умовах.

Дослідження Г. Єльнікової показали [1], що передумови адаптивного управління сформувалися з ситуативної теорії адаптації, що разом з ситуативними теоріями глобальної стратегії і управління відносяться до ситуативного підходу й у 80-ті роки ХХ століття розроблялася в школі соціальних систем та зайняли особливе місце серед сучасних учень про управління.

Дослідження адаптивного управління на підприємствах в умовах становлення ринкових відносин пов'язують із розробкою гнучких організаційних механізмів діяльності, удосконаленням процесу управлінського ухвалення рішень з урахуванням ринкових змін, перебудовою виробничої структури відповідно до умов зовнішнього середовища, формуванням стратегій гнучкого розподілу та перерозподілу ресурсів, забезпеченням узгодженості між стратегією, тактикою й оперативними управлінськими діями щодо структури

капіталу, а також здатністю управлінської системи результативно досягати поставлених цілей.

Адаптивне управління – це форма управління, що функціонує в умовах неповної початкової інформації про об'єкт управління та змінюється у міру накопичення нових даних, з метою підвищення ефективності функціонування всієї системи [2].

Інновації сталого розвитку, порівняно з традиційними, вимагають все більш інтегрованого мислення та врахування ширшого спектру бізнес-аспектів, таких як навички, відносини з зацікавленими сторонами та управління знаннями, щоб забезпечити дотримання сталої бізнес-моделі для кожного рішення та процесу [3].

Обговорення нових викликів, адаптації малих фірм і нових процесів спільного проектування в перспективі більшої стійкості є дуже актуальним аспектом дослідження західних науковців. Зокрема, італійські дослідники вважають, що малі фірми знаходяться в авангарді викликів, які виникають у сучасному суспільстві, особливо в невеликих сільських громадах. Як території, так і компанії завжди знаходяться під загрозою маргіналізації та нових можливостей. На такому перехресті невеликі фірми, місцеві ресурси та активність громади можуть підтримувати позитивні зміни та нову стабільність шляхом спільного проектування та спільних ініціатив [4]. Тобто бути в авангарді аграрних компаній в яких можна ефективно застосовувати алгоритми адаптивного управління.

Завдяки системному комплексному підходу моделювання шляхів адаптації створює ефективну основу для інтеграції кліматичної адаптації у процес прийняття рішень за умов майбутньої невизначеності. Цей підхід також має потенціал для використання в контексті планування розвитку сільських територій та агросфери в цілому. Основу концепції адаптивного управління становлять три ключові принципи.

Перший – зміни клімату та реакції на них слід розглядати не ізольовано, а як складові частини складних, динамічних, багаторівневих соціально-екологічних систем.

Другий – процес планування повинен передбачати як поступову адаптацію, що усуває поточні прояви вразливості громад, так і трансформаційні стратегії, які спрямовані на ліквідацію глибинних причин уразливості, що в умовах країн, що розвиваються, часто мають інституційний та політичний характер [5].

Третій – для запобігання неефективній або шкідливій адаптації, яка може посилити вразливість інших систем, секторів чи соціальних груп, адаптаційні стратегії мають бути корисними за будь-яких можливих сценаріїв майбутніх змін і відповідати принципу «без жалю» [6].

Процес впровадження цих принципів вимагає залучення багатьох зацікавлених сторін та адаптивного управління, за допомогою якого зацікавлені сторони добровільно координують дії через самоорганізацію. Адаптивне спільне управління є сучасною формою адаптивного менеджменту, орієнтованою на ефективне управління складними соціально-екологічними системами, які

вимагають участі широкого кола зацікавлених сторін. Така взаємодія необхідна для узгодження з екологічним масштабом і динамікою систем, тому може активно використовуватися саме в аграрному підприємстві.

Поєднуючи ітеративне навчання, генерацію знань і вирішення проблем, притаманні адаптивному управлінню, з розподілом владних повноважень та узгодженим прийняттям рішень у рамках спільного управління адаптивний менеджмент створює умови для підвищення адаптаційного потенціалу всіх учасників економічних взаємодій.

Список використаних джерел

1. Єльнікова Г.В. Основи адаптивного управління : курс лекцій / Єльнікова Г.В. Х. : Видав. гр. „Основа”, 2004. 128 с.
2. Ждаміров Є. Ю. Адаптивна система управління підприємством. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2011, № 4 С.189-192
3. Adams, R.; Bessant, J.; Jeanrenaud, S.; Overy, P.; Denyer, D. *Innovating for Sustainability: A Systematic Review of the Body of Knowledge*; Network for Business Sustainability: Ontario, ON, Canada, 2012.
4. Galardi, Morgana, Roberta Moruzzo, Francesco Riccioli, Giulia Granai, and Francesco Di Iacovo. 2022. "Small Rural Enterprises and Innovative Business Models: A Case Study of the Turin Area" *Sustainability* 14, no. 3: 1265. <https://doi.org/10.3390/su14031265>
5. Rodima-Taylor D., Olwig M.F., Chhetri N. Adaptation as innovation, innovation as adaptation: an institutional approach to climate change. *Appl. Geog.*, 33 (2012), pp. 107-111.
6. S. Hallegatte Strategies to adapt to an uncertain climate change. *Global Environ. Change*, 19 (2009), pp. 240-247.

Abstract. The main aspects of the functioning of adaptive management mechanisms are investigated, taking into account the specific features of the functioning of the agrosphere. The essence and factors of the formation of adaptive management of agrosphere entrepreneurship are determined.

Keywords: innovative entrepreneurship, adaptive management, agrosphere, sustainable development, innovations.